

**Пояснювальна записка
до проєкту Закону України
Про внесення змін до Закону України
«Про охорону навколишнього природного середовища» щодо створення
служби з охорони довкілля**

1. Резюме

Проект акта дозволить оптимізувати впровадження екосистемного підходу в галузеве виробництво та удосконалення системи інтегрованого екологічного управління, інтеграція екологічної політики до інших політик, обов'язкове врахування екологічної складової під час розроблення та затвердження документів планування та у процесі прийняття рішень про провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, у поєднанні з поліпшенням екологічних характеристик продукції, є шляхом до сучасної системної екологічної політики, що реалізується у країнах - членах Європейського Союзу.

2. Проблема, яка потребує розв'язання

Згідно Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 16, ст.70) серед першопричин екологічних проблем України є:

підпорядкованість екологічних пріоритетів економічній доцільності;

неефективна система управління у сфері охорони навколишнього природного середовища та регулювання використання природних ресурсів, незадовільний стан системи державного моніторингу навколишнього природного середовища;

низький рівень розуміння в суспільстві пріоритетів збереження довкілля та переваг збалансованого (сталого) розвитку, недосконалість системи екологічної освіти та просвіти;

незадовільний рівень дотримання природоохоронного законодавства та екологічних прав і обов'язків громадян;

відсутність належного впровадження екосистемного підходу в галузеву політику та удосконалення системи інтегрованого екологічного управління.

Водночас, як визначено Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» **запровадження міжнародних стандартів систем екологічного управління на підприємствах і в компаніях сприятиме розвитку системи управління навколишнім природним середовищем та реалізації в Україні міжнародних природоохоронних ініціатив.**

Удосконалення та розвиток системи природоохоронного управління визначено Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» як окрему ціль, завданнями якої є:

укріплення інституційної спроможності щодо планування, моніторингу та оцінки ефективності впровадження екологічної політики;

запровадження екологічного обліку для оцінки ефективності політики та управління;

забезпечення науково-інформаційної та інноваційної підтримки процесу прийняття управлінських рішень;

посилення спроможностей природоохоронного управління у проведенні комплексного моніторингу стану навколишнього природного середовища та державного контролю у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів;

розмежування функцій з охорони навколишнього природного середовища та господарської діяльності з використання природних ресурсів;

забезпечення чіткого розподілу повноважень у сфері охорони навколишнього природного середовища на державному, регіональному та місцевому рівнях;

удосконалення кадрової політики та професійної підготовки фахівців у системі охорони навколишнього природного середовища та природокористування.

Водночас, за результатами дослідження Професійної асоціації екологів України (надалі – ПАЕУ) щодо системи природоохоронного управління суб'єктів господарювання виявлено, що **у більшості випадків функція управління охороною довкілля на підприємстві здійснюється:**

- працівником, який не має профільної освіти, за сумісництвом,
- екологом, який працює у складі служби головного інженера чи служби охорони праці,
- сторонньою організацією за договором,
- відсутня.

Така ситуація призводить до наступних негативних наслідків:

Система управління охороною довкілля на підприємстві	Недоліки
Працівник за сумісництвом, який не має профільної освіти	Недостатня компетентність призводить до недотримання вимог природоохоронного законодавства, часткового їх виконання. Відсутність комплексного підходу до вирішення екологічних питань
Працівник у складі служби іншого професійного напрямку	Відсутність комплексного підходу до вирішення екологічних питань. Відсутність прямого контакту з керівником підприємства, що негативно впливає на прийняття управлінських рішень.
Стороння організація, яка надає послуги з екологічного консалтингу за договором	Виконання лише переліку робіт, визначених договором. Відсутність комплексного підходу до вирішення екологічних питань

Враховуючи викладене, наявна система управління охороною довкілля на підприємствах не сприяє дотриманню вимог природоохоронного законодавства підприємством, не спроможна реалізувати цілі, визначені Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» та вирішити першочергові екологічні проблеми, не відповідає міжнародним стандартам системи екологічного управління на підприємствах.

Проектом пропонується створення служби з охорони довкілля у складі суб'єктів господарювання, які належить до середнього та великого підприємництва та здійснюють плановану діяльність, що підлягає оцінці впливу на довкілля та виконання функції служби охорони довкілля в порядку сумісництва особами, які мають освіту за екологічним напрямком або залучення сторонніх спеціалістів на договірних засадах, які здійснюють господарську діяльність у сфері природничих і технічних наук у складі суб'єкта господарювання, який належить до малого підприємництва, у тому числі до суб'єктів мікропідприємництва.

Вказані зміни дадуть змогу:

- підвищити екологічну обґрунтованість і ефективність діяльності суб'єктів господарювання, поліпшити екологічні характеристики продукції, встановити відповідність об'єктів екологічного аудиту вимогам природоохоронного законодавства та удосконалити систему екологічного управління суб'єктами господарювання, які здійснюють плановану діяльність, що підлягає оцінці впливу на довкілля;

- запровадити безперервну екологічну освіту;

- забезпечити перехід до системи запобігання правопорушенням і моніторингу стану довкілля, побудову дієвої системи управління охороною довкілля на підприємствах з урахуванням найкращих практик організації функціонування аналогічних інституцій у країнах - членах Європейського Союзу.

3. Суть проекту акта

Створення служби з охорони довкілля у складі суб'єктів господарювання, які належить до середнього та великого підприємництва та здійснюють плановану діяльність, що підлягає оцінці впливу на довкілля.

Виконання функції служби охорони довкілля в порядку сумісництва особами, які мають освіту за екологічним напрямком або залучення сторонніх спеціалістів на договірних засадах, які здійснюють господарську діяльність у сфері природничих і технічних наук у складі суб'єкта господарювання, який належить до малого підприємництва, у тому числі до суб'єктів мікропідприємництва.

Підпорядкування служба охорони довкілля безпосередньо керівнику суб'єкта господарювання.

Регулювання основних завдань, прав та обов'язків працівників служби охорони довкілля Типовим положенням, яке затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, в галузі охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів.

4. Вплив на бюджет

Реалізація акта не потребує фінансування з державного чи місцевого бюджетів.

5. Позиція заінтересованих сторін

Проект акта не стосується питань функціонування місцевого самоврядування, прав та інтересів територіальних громад, місцевого та регіонального розвитку, соціально-трудової сфери, прав осіб з інвалідністю; сфери наукової та науково-технічної діяльності.

Проект акта не виносився на громадське обговорення відповідно до вимог Порядку проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики.

6. Прогноз впливу

Реалізація акта не матиме впливу на ринкове середовище, забезпечення захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання, громадян і держави; розвиток регіонів, підвищення чи зниження спроможності територіальних громад; ринок праці, рівень зайнятості населення; громадське здоров'я, покращення чи погіршення стану здоров'я населення або його окремих груп; екологію та навколишнє природне середовище, обсяг природних ресурсів, рівень забруднення атмосферного повітря, води, земель, зокрема забруднення утвореними відходами, інші суспільні відносини.

У разі прийняття акта він матиме позитивний вплив на стан екологічної безпеки України.

7. Позиція заінтересованих органів

Проект потребує погодження Мінекономіки, Мін'юстом, Мінфіном, Держгеонадрами, Мінекоенерго.

8. Ризики та обмеження

У проекті акта відсутні положення, що стосуються прав та свобод, гарантованих Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, впливають на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, містять ризики вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією, створюють підстави для дискримінації, стосуються інших ризиків та обмежень, що можуть виникнути під час реалізації акта.

9. Підстава розроблення проекту акта

Проект розроблено за власною ініціативою.